

YASHIL INSTRUMENTLAR YORDAMIDA BIZNESNI MOLİYALASHTIRISH VA BARQAROR RIVOJLANTIRISH

Qurbonov Fazliddin Farxod o'g'li

Bank-moliya akademiyasi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14039708>

Annotatsiya: Ushbu maqolada yashil instrumentlar vositasida biznesni moliyalashtirishning asosiy tamoyillari va afzalliklari ko'rib chiqiladi. Yashil obligatsiyalar, yashil kreditlar va yashil investitsiyalar kabi moliyaviy vositalarning biznes faoliyatiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, yashil moliyalashtirishning ekologik barqarorlikni ta'minlash, raqobatbardoshlikni oshirish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi kabi jihatlari muhokama qilinadi. Maqola yashil iqtisodiyot rivoji va atrof-muhitni muhofaza qilishga yo'naltirilgan biznes qarorlarining moliyaviy ahamiyatini yoritadi.

Kalit so'zlar: Yashil moliyalashtirish, yashil obligatsiyalar, yashil kreditlar, ekologik barqarorlik, yashil investitsiyalar, barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar, biznes moliyalashtirish, ijtimoiy mas'uliyat.

XXI asrda ekologik masalalar iqtisodiy faoliyatning ajralmas qismiga aylanishi bilan bir qatorda, yashil instrumentlar biznesning moliyalashtirish jarayonida muhim o'rin tutib kelmoqda. Yashil moliyalashtirish nafaqat biznesning ekologik barqarorligini ta'minlashga yordam beradi, balki innovatsiyalar va texnologiyalarni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishni ham qo'llab-quvvatlaydi. Yashil instrumentlar, ayniqsa, muhitni himoya qilish, resurslarni samarali ishlatish va iqlim o'zgarishlariga moslashish kabi muhim omillarni qo'llab-quvvatlash orqali biznesga yangi imkoniyatlar ochmoqda.

Yashil moliyalashtirish — bu investitsiyalar va kapital oqimlari orqali atrof-muhitni saqlashga qaratilgan moliyaviy instrumentlar majmuasi. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi iqtisodiy rivojlanish jarayonida atrof-muhitga zarar yetkazmaslik va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashdir. Yashil moliyalashtirish quyidagi sohalarni qamrab oladi:

- Atrof-muhitni himoya qilish va tabiiy resurslarni saqlash.
- Iqlim o'zgarishiga qarshi kurash.
- Yashil texnologiyalar va energetik samaradorlikni oshirish.
- Yashil obligatsiyalar

Yashil obligatsiyalar — bu davlatlar yoki korporatsiyalar tomonidan chiqariladigan moliyaviy instrumentlar bo'lib, ular ekologik loyihalarni moliyalashtirish uchun foydalaniladi. Yashil obligatsiyalar investorlar uchun barqarorlikni ta'minlashning samarali usuli hisoblanadi, chunki ular bu mablag'lar ekologik maqsadlar uchun ishlatilishiga kafolat beradi.

Yashil obligatsiyalar orqali quyidagi yo'nalishlarda investitsiyalar jalb qilinadi:

1. Yashil energiya (quyosh, shamol va boshqa qayta tiklanuvchi energiya manbalari).
2. Tabiatni muhofaza qilish loyihalari.
3. Suv resurslarini boshqarish va suvni tozalash inshootlari.
4. Energiyani tejash texnologiyalari.
5. Yashil kreditlar

Yashil kreditlar — bu ekologik loyihalar uchun tijorat banklari yoki moliyaviy institutlar tomonidan beriladigan maxsus kreditlar hisoblanadi. Ushbu kreditlar atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan va barqaror rivojlanishga qaratilgan korxonalar uchun beriladi. Ko'p hollarda yashil kreditlar past foiz stavkalari va qulay shartlar bilan ajratiladi.

Misol tariqasida aytadigan bo'lsak, korxonalarning energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish yoki yashil texnologiyalarni joriy qilish uchun yashil kreditlar olishlari mumkin.

Yashil investitsiyalar — bu ekologik jihatdan toza, barqaror va ijtimoiy mas'uliyatli loyihalarga yo'naltirilgan sarmoyalardir. Ushbu investitsiyalarni jalb qilish uchun turli moliyaviy vositalar, masalan, yashil fondlar tashkil etiladi. Yashil fondlar ekologik maqsadlarga qaratilgan loyihalarni moliyalashtirish uchun mablag'lar yig'uvchi maxsus investitsiya fondlaridir. Ular barqaror energetika, iqlim o'zgarishi bilan bog'liq loyihalar va ekologik texnologiyalarni rivojlantirish uchun kapitalni jalb qiladi.

Bunday fondlar barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi. Investitsiya portfeli ekologik standartlarga javob beradigan loyihalar bilan shakllanadi, bu esa investorlarga ijtimoiy mas'uliyatli sarmoyalarga e'tibor qaratishga imkon beradi.

Yashil moliyalashtirish orqali korxonalar nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlabgina qolmay, balki moliyaviy jihatdan ham foyda ko'rishlari mumkin. Bu moliyalashtirishning quyidagi asosiy afzalliklari mavjud:

1. Raqobatbardoshlikni oshirish: Yashil texnologiyalar va energiya tejovchi loyihalar korxonalarga xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi va bozorda raqobatbardoshlikni oshiradi.
2. Obro'-e'tibor: Yashil instrumentlardan foydalanish korxonaning ijtimoiy mas'uliyatli ekanini ko'rsatadi, bu esa iste'molchilar va investorlar ishonchini oshiradi.
3. Foiz stavkalari: Ko'plab davlatlar va xalqaro moliya institutlari yashil loyihalarni moliyalashtirish uchun past foizli kreditlar va subsidiyalar ajratmoqda.
4. Davlat qo'llab-quvvatlashi: Yashil iqtisodiyot rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan turli imtiyozlar va soliq yengilliklari taklif qilinmoqda.

Yashil moliyalashtirish bozorlari global miqyosda kengayib bormoqda. Xalqaro moliya institutlari, jumladan, Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki kabi tashkilotlar yashil loyihalarni moliyalashtirishda faol ishtirok etmoqdalar. Ular yashil obligatsiyalar, yashil kreditlar va yashil fondlar orqali moliyaviy manbalarni jalb qiladilar.

Bozor ishtirokchilari orasida banklar, investitsiya fondlari, sug'urta kompaniyalari va pensiya jamg'armalari yashil instrumentlarga qiziqish bildirmoqda, chunki bu ularga barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash va ekologik xavflarni kamaytirish imkonini beradi.

Yashil instrumentlar biznesni moliyalashtirishning samarali vositasi bo'lib, ular orqali korxonalar ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga moliyaviy jihatdan ham manfaat olishadi. Yashil moliyalashtirishning jadal rivojlanishi kelajakda ko'plab sohalarda innovatsion yondashuvlarni joriy qilishga va tabiiy resurslardan samarali foydalanishga yordam beradi. Shu bilan birga, yashil instrumentlarning joriy qilinishi global ekologik masalalarni hal qilishga qaratilgan muhim qadamdir.

References:

1. Aliqulova, N. (2024). O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH USTUVOR YO'NALISHLARI VA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH. MOLIYA VA BANK ISHI, 10(2), 13–18.
2. Malikov, N. (2024). O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga sarmoya kiritishning hozirgi holati va istiqbollari: barqaror rivojlanish sari. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(9).

INNOVATIVE
ACADEMY